

PÄLKÄNEEN KUNNAN VARHAISKASVATUKSEN JA ESIOPETUKSEN TOIMINNALLINEN TASA- ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986, yhdenvertaisuuslaki 2014/1325

Toiminnallinen tasa-arvosuunnittelu

Tasa-arvolain mukaan varhaiskasvatuksessa tulee tehdä toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma vuoden tai vähintään kolmen vuoden välein. Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu on jatkuva prosessi.

Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma on eri asia, kuin esimerkiksi henkilöstöpoliittinen suunnitelma, jossa tarkastellaan henkilöstön tasa-arvoa. Toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa tarkastellaan ja kehitetään varhaiskasvatuksen toimintaa.

Toiminnallinen yhdenvertaisuussuunnittelu

Yhdenvertaisuuslain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tai palveluntuottajan tulee arvioida, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin, miten yhdenvertaisuus toteutuu omassa toiminnassa ja ryhdyttävä tarvittaessa toimenpiteisiin edistääkseen yhdenvertaisuuden toteutumista. Suunnitelma tulee laatia yhdessä henkilöstön kanssa sekä varata lapsille ja huoltajille mahdollisuus tulla kuulluksi edistämistoimenpiteistä.

Tasa-arvolla ja yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikkia ihmisiä kohdellaan samanarvoisesti, kunnioittavasti sekä yksilöllisyys hyväksyen. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansallisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Suunnittelun toteuttaminen

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittämiseen kuuluu tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien prosessi tulee kytkeä muuhun varhaiskasvatuksen pedagogiseen suunnitteluun. Lisäksi on hyvä huomioida, että tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat osa **inklusiivisista periaatteista** varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa.

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu on jatkuva prosessi. Työtä tehdään systemaattisesti selvittäen, kehittäen ja arvioiden vuoden tai maksimissaan kolmen vuoden syklissä.

Tasa-arvolain mukaan toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelman prosessissa tulee olla kolme vaihetta: selvitys, kehittäminen ja arviointi. Yhdenvertaisuuslaki ei määrittele toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnittelun prosessia, mutta Opetushallitus suosittelee sen tekemistä yhdessä toiminnallisen tasa-arvosuunnittelun kanssa. Kun suunnitelmat tehdään yhdessä, sekä tasa-arvoa että yhdenvertaisuutta täytyy selkeästi tarkastella ja kuljettaa läpi koko suunnitelmassa.

1. Suunnittelu

Tässä vaiheessa tulee perehtyä keskeisiin käsitteisiin ja lakeihin: Mitä ovat tasa-arvo ja yhdenvertaisuus? Miten ne eroavat toisistaan? Entä sukupuolisensitiivisyys? Ovatko sukupuolen moninaisuuteen tai antirasismiin liittyvät käsitteet tuttuja? Miten esteettömyys huomioidaan varhaiskasvatuksen arjessa?

[OPH:n oppaan käsiteluku](#) voi olla hyvä keskustelunaloittaja.

2. Selvitys

Tämä on tasa-arvolain vaatima suunnittelun ensimmäinen vaihe, jonka aikana selvitetään toimipaikan tasa-arvoilannetta. Selvityksen voi aloittaa henkilöstön yhteisellä keskustelulla, jossa mietitään mikä toiminnassa saattaa olla epätasa-arvoista tai syrjivää.

Selvitys toimii pohjana, kun mietitään toimipaikan kehittämistarpeita. Selvityksessä voi käyttää apuna erilaisia havainnointimenetelmiä, kuten videointia ja lomakkeita. Lapsia, vanhempia ja henkilöstöä osallistavia menetelmiä ovat esim. haastattelut, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskävely, talomalli tai muut havainnointitavat, joihin pääset tutustumaan osiossa [Selvityksen tekeminen](#).

Tasa-arvolain mukaan huomiota tulee kiinnittää erityisesti vuorovaikutukseen, ohjaukseen, lasten osallisuuteen, materiaaleihin, huoltajien kohtaamiseen sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. Yhdenvertaisuuslain mukaan tulee kiinnittää huomio siihen, miten toiminta vaikuttaa eri ihmisryhmiin ja miten yhdenvertaisuus toteutuu omassa toiminnassa. Yhdenvertaisuussuunnitelmassa on arvioitava, miten varhaiskasvatus vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus toteutuu sen toiminnassa.

3. Kehittäminen

Kehittämävaiheessa pureudutaan niihin teemoihin, joista selvitysvaiheessa paljastui parannettavaa tai muutettavaa. Leikkivätkö lapset runsaasti samaa sukupuolta olevien tai samaa äidinkieltä puhuvien lasten kanssa? Tiesikö henkilöstö, mitä tasa-arvo tarkoittaa tai kaipasivatko he työkaluja antirasistiseen toimintaan? Kuuluiko henkilöstön puheessa lasten ryhmittelyä tytöiksi ja pojiksi?

Nimetään toimenpiteitä, joilla puututaan näihin selvitysvaiheessa esiin nousseisiin epäkohtiin. Toimenpiteet eivät ole arvoja tai korulauseita kuten "toiminta on tasa-arvoista", vaan konkreettisia asioita, joita arjessa voidaan toteuttaa. Leikkipisteet järjestetään uudelleen niin, että ne tukevat monipuolisia leikkejä" tai "tehdään kerran viikossa leikin ja leikkikaverin arvontaa, jotta lapset pääsevät opettelemaan toimintaa uusien kavereiden kanssa ja tutustumaan uusiin leluihin ja leikkeihin."

Vaikka selvityksessä nousisi esiin useita kehittämiskohteita, voitte keskittyä vain muutamaan kerrallaan, jotta kehittämistyö onnistuu. Pyrkikää löytämään mahdollisimman helposti toteutettavia tekoja, joilla on suuri muutosvaikutus.

Kehittämistoimenpiteillä on hyvä olla aikataulu ja vähintään yksi vastuhenkilö sekä tässä vaiheessa ajatus osallistaa lapsia ja huoltajia. Lapset voi ottaa mukaan esimerkiksi järjestelemään leikkipisteitä uudella tavalla ja huoltajia voi osallistaa lasten myönteiseen huomioimiseen pyytämällä heiltä kehuja (lapsen kehujuliste).

4. Arviointi

Viimeinen tasa-arvolain vaatima prosessin vaihe on toimenpiteiden arviointi. Arvioidaan, vaikuttivatko toimenpiteet arkeen. Mikä onnistui? Mikä tuntui vaikealta? Mitkä toimenpiteet jäivät osaksi arkea? Vaatiiko jokin toimenpide kehittämistä edelleen? Mitä konkreettisempia kehittämistoimenpiteet ovat, sitä helpompi niitä on myös arvioida.

Arvioinnissa voi käyttää apuna erilaisia havainnointimenetelmiä ja osallistaa arviointiin lapsia ja huoltajia esimerkiksi haastatteluiden avulla. Arvioinnista prosessi jatkuu uudelleen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen selvittämiseen ja (uusien) kehittämistoimenpiteiden nimeämiseen.

Luo tasa-arvoisempaa ja yhdenvertaisempaa toimintaa

Vuorovaikutus ja ohjaus

Materiaalit, tilat ja lelut

Osallisuus

Häirinnän ennaltaehkäisy ja puuttuminen

Vuorovaikutus ja ohjaus

Pohdittavaksi

- Saavatko kaikki lapset myönteistä huomiota? Kuka jää ilman huomiota? Kenelle kasaantuu negatiivinen huomio? Vaikuttaako lapsen sukupuoli, ihonväri tai kyvykkyyks kehujen sisältöön?
- Kuka saa äänensä kuuluviin? Miten jaatte puheenvuoroja?
- Mieti sanoja, joilla puhut lapsista. Kun esimerkiksi puhut maahan muuttaneista lapsista, onko tarpeen korostaa, että he ovat maahan muuttaneita? Kuvaile ja tue aina toimintaa, älä taustaa. Jos kyse on siitä, että lapsi tarvitsee tukea kielen oppimiseen, puhu siitä, älä lapsen ominaisuuksista tai taustasta.
- Tarkastele omaa puhettasi: puhutteletko lapsia esimerkiksi heidän sukupuolensa perusteella? Miksi? Yhdistätkö puheessasi leluja, leikkejä, värejä ja käyttäytymismalleja tietyille sukupuolelle kuuluvaksi? Miten voisit välttää tämän?
- Tartu lasten pieniinkin aloitteisiin puhua sukupuolista, ihonväreistä, vammaisuudesta ja muista normeista. Puutu lasten stereotyyppisiin tai loukkaaviin kommentteihin, kuten “vaaleanpunainen on tyttöjen väri” tai “en halua leikkiä tuon kanssa, koska hän on...”. Ihmettele ja keskustele lasten kanssa yhdessä ja tuo lapsille uusia näkökulmia pohdittavaksi.
- Millaisia asioita arvostetaan? Mitä nähdään rumana tai kauniina? Minkälaiset asiat nolostuttavat? Millaisia asioita kasvatuksessa pidetään normaaleina ja mitä erikoisina? On tärkeää pohtia omia käsityksiään siitä, mitä pitää hyvänä ja kauniina ja miten näitä ajatuksia välittää lapsille. Nämä käsitykset ovat usein opittuja.
- Millaiseen leikkiin ohjaat lapsia? Miksi? Kaipaako se monipuolisuutta?
- Kuka saa apua? Entä kuka joutuu odottamaan apua tai pärjäämään itse?
- Miten ja millaiseen liikkeeseen ja tekemiseen lapsia ohjataan? Kannustetaanko ja ohjataananko kaikkia lapsia samalla tavalla liikkumiseen ilman, että sukupuoli rajoittaa liikkumista? Sanoitetaanko kaikkien lasten tekemistä yhtä lailla liikunnaksi?

Materiaalit, tilat ja lelut

Pohdittavaksi

- Tutki miten lelut ja leikkipaikat on teillä järjestetty ja miten lapset jakautuvat tiloihin. Ovatko tietyt tilat sukupuolitettu esimerkiksi värien kautta tietyille lapsille kuuluviksi?
- Esitetäänkö kirjoissa, lauluissa, kuvissa tai peleissä tietynlaiset ihmiset aina pahiksina? Millä tavalla lihavat hahmot esitetään? Alleviivataanko pyörätuolissa istuvan hahmon vammaisuutta, vai voiko vammaisen hahmo olla mukana tarinassa, joka ei koske vammaisuutta? Tunnistatko muita stereotyyppioita, joita saattaa näkyä lastenkirjoissa?
- Esiintyykö varhaiskasvatuksen kuvissa suomalaisia ruskeita ihmisiä? Ihmisiä pyörätuoleissa, silmälasit päässä, hijabissa? Miehiä hoivaamassa lapsia? Naisia tekemässä fyysistä tai teknistä työtä? Eri sukupuolta olevia lapsia leikkimässä yhdessä? Eri sukupuolta olevia lapsia koristautuneita? Näkyykö sukupuolen moninaisuus materiaaleissa?
- Yhdistyvätkö värit ja symbolit tiettyyn sukupuoleen arjessanne? Minkä värisiä syntymäpäiväkortteja tehdään? Vaikuttaako potan tai henkarin väri siihen, kenelle se nimikoidaan? Entä millä perusteella lapsille osoitetaan symboleita tai tarroja?
- Millaisia leluja teillä on? Esitetäänkö ihmishahmojen esimerkiksi nukkien sukupuolta aina stereotyyppisesti? Onko hahmojen ihonväri aina vaalea? Ovatko hahmot aina laihoja? Onko olemassa vammaisia leluja? Saako leikeissä yhdistellä leluja "eri laatikoista", esim. autot ja ponit? Millaisia sääntöjä teillä on lelujen säilytykseen ja käyttöön liittyen, miksi?
- Kun käytössä ovat tabletit, robotit tai muut digitaaliset välineet, kuka niitä käyttää? Rohkaistaanko kaikkia lapsia käyttämään digitaalisia välineitä?
- Onko lapsilla ergonomian kannalta sopivan kokoiset pöydät ja tuolit? Jos pöydissä ja tuoleissa on säätömahdollisuus, onko ne säädetty jokaiselle lapselle sopivaksi?
- Jos käytätte kuvatukia, onko henkilöiden ihonväri aina sama? Entä hahmojen vaatteiden värit? Millaisia perheitä kuvissa näkyy?

Osallisuus

Pohdittavaksi

- Pääseekö osa lapsista vaikuttamaan varhaiskasvatuksen arkeen enemmän kuin toiset? Osallisuuden esteinä voivat olla esimerkiksi sukupuoli, luonteenpiirteet, ihonväri tai kielitaito. Tarkastele osallisuutta tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista ja pohdi, millä tavoin on mahdollista saada kaikkien lasten ääni kuuluviin.
- Osallisuus hyvä muistaa, että osallisuuden kokemusta ei voi nähdä ulospäin eikä kannata olettaa, että kaikki kokevat osallisuutta. Osallisuuden tunnistaminen vaatii aikuisilta herkkyyttä kuulla lasta. Se, että lapsella on tunne omasta osallisuudesta, kuulluksi tulemisesta ja vaikuttamisesta omassa vertaisryhmässä ovat keskeisiä lapsen osallisuudessa. Miten voit tarkastella näitä varhaiskasvatuksen arjessa?
- Ovatko lapset päässeet vaikuttamaan materiaalihankintoihin, tiloihin tai muuhun arjen järjestelyyn? Miten lasten äänen voisi saada kuuluviin paremmin?
- Miten lapsen kielitaito vaikuttaa siihen, miten lapsi pääsee mukaan leikkeihin tai saa äänensä kuuluviin? Miten kielitietoisuutta toteutetaan kasvatuksessa? Lapsilla voi olla häpeä käyttää omaa äidinkieltään. Vain suomenkielinen ympäristö saattaa aiheuttaa ulossulkemista, jos lapsi ei osaa puhua hyvin. Miten lasten yhteistä leikkiä tuetaan? Miten henkilöstö suhtautuu lapsiin heidän kielitaitonsa perusteella? Miten lapset jaetaan ryhmiin kielitaidon perusteella?
- Miten suomalaisuutta ilmaistaan ja rakennetaan puheessa, kuvissa ja teoissa? Kuka ja millainen on suomalainen?
- Tuntevatko lapset olonsa turvalliseksi varhaiskasvatuksessa? Onko heillä mahdollisuus ilmaista mielipiteensä ja jakaa tunteensa, kokemuksensa ja tietonsa pelkäämättä seurauksia? Pystyvätkö esimerkiksi ruskeat ja mustat lapset sanoittamaan kokemuksiaan valkoisessa kasvu- ja oppimisympäristössä?
- Varhaiskasvatuksessa käytettävillä materiaaleilla on iso vaikutus lasten osallisuuden kokemuksiin. Edistääkö käyttämäsi pedagogiikka osallisuuden, monimuotoisuuden ja moninaisen representaation arvoja ja näkökulmia? Heijastavatko käytetyt materiaalit lasta ja heidän perheidensä moninaisuutta?
- Havainnoi lapsia toimimassa: Miten leikkiin päädytään? Kuka tekee päätöksiä leikeissä? Millä tavoin voit aikuisena osallistua leikkiin niin, että mahdollistat sellaisten lasten päätöksen teon tai osallistumisen, jotka eivät usein pääse mukaan tai saa ääntään kuuluviin?
- Kuka pääsee kehittämään omatoimisuuden taitoja ja muista huolehtimista? Ketä autat pyytämättä?
- Varhaiskasvatuksessa inklusiivisen toimintakulttuurin tavoitteena on edistää osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Miten esimerkiksi vammaisuuteen, ihonväriin, sukupuoleen ja sen moninaisuuteen liittyvät asenteet näkyvät toimipaikan henkilöstön toiminnassa? Tunnistatko lasten vuorovaikutuksessa eriarvoistavia piirteitä? Miten puutut niihin? Onko jokaisella lapsella mahdollisuus osallistua yhteiseen toimintaan omien taitojen ja valmiuksien mukaan?
- Millä tavalla lapsen kielen kehitystä tuetaan tai kielitaitoa rikastutetaan?
- Millä tavalla monikielisyys huomioidaan varhaiskasvatuksen toiminnassa?

Häirinnän ennaltaehkäisy ja puuttuminen

Pohdittavaksi

- Onko yksikössä koettu tai havaittu häirintää? Minkä syrjintäperusteen takia?
- Onko syrjintään syyllistyneet henkilöstö, lapset, huoltajat vai jotkut muut?
- Millaisissa tilanteissa häirintää on tapahtunut?
- Onko teillä olemassa toimintamallia häirinnän käsittelyyn?
- Miten häirintä otetaan puheeksi? Miten puheeksi ottamista voisi helpottaa?
- Otetaanko kaikkien lasten kertomukset häirinnästä yhtä vakavasti?
- Puhutaanko lasten kanssa siitä, mitä häirintä on? Tietävätkö lapset, miten toimia tilanteissa, joissa todistavat tai kokevat häirintää?
- Miten kaveri-, tunne- ja turvataitoja opetetaan lapsille?

Huoltajien kohtaaminen

Pohdittavaksi

- Kutsutko kaikki huoltajat lapsen varhaiskasvatussuunnitelma -keskusteluun? Ketä puhuttelet keskustelussa?
- Kerrotko kaikille huoltajille lapsen hakutilanteesta yhtä paljon päivän kulusta? Autatko hakutilanteesta huoltajia eri tavalla?
- Miten huoltajat näkyvät lomakkeissa? Näkyykö lomakkeissa oletuksia huoltajien määrästä tai sukupuolesta?
- Jos huoltajiin pitää olla yhteydessä kesken päivän, kenelle soitat? Onko huoltajilta kysytty, kenet saa parhaiten kiinni päivän aikana vai tehdäänkö oletus siitä, että äiti on ensisijaisesti se, joka hakee esimerkiksi sairaan lapsen kesken päivän kotiin?
- Kun keskusteluissa on tulkkipalvelu mukana, tiedätkö toimintatavat?
- Tarjotaanko perheille mahdollisuus kertoa omista havainnoistaan varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteesta?
- Miten olette toimineet tilanteessa, jossa huoltajien toiveet ovat ristiriidassa varhaiskasvatuksen velvollisuuksien kanssa?

Johtaminen ja käsittely työyhteisössä

Pohdittavaksi

- Miten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistetään toimipaikassanne?
- Millaista osaamista henkilöstöllä on tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioissa? Millaista tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvää koulutusta henkilökunta kaipaa?
- Minkälaisia sanoja ja käsitteitä työyhteisössä käytetään? Miten puhutaan ihmisistä yleensä? Huoltajista? Puhutaanko kaikista ihmisistä kunnioittavasti?
- Näkyykö moninaisuus henkilöstössä? Ohjaako sukupuoli tai muut ominaisuudet työtehtäviä ja odotuksia kyvyistä? Miten kaikki otetaan osaksi työyhteisöä?
- Kenen vastuulla tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö on? Miten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa työstetään työyhteisössä? Miten suunnitelmassa kirjatut asiat toteutuvat arjen käytännöissä?
- Miten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö näkyy jokapäiväisessä varhaiskasvatuksen suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioinnissa?
- Miten varhaiskasvatuksessa toimitaan häirinnän ehkäisemiseksi?
- Onko kehitetty yhteisiä toimintatapoja esimerkiksi tilanteisiin, joissa on ristiriitaisia ajatuksia toimintatavoista huoltajien kanssa tai henkilöstön kesken?
- Millaista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioihin liittyvää tukea henkilöstö kaipaa johtajalta?
- Millainen keskustelukulttuuri työyhteisössä vallitsee tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön osalta?
- Millainen ymmärrys sinulla on ihmisten elämästä, jotka rikkovat normeja tai joilla on eri lähtökohdat kuin sinulla? Millä tavoilla yrität ymmärtää toisten asemaa ja elämää?
- Miten toimitaan, jos tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö herättää tunteita henkilöstössä?
- Miten uudet työntekijät otetaan mukaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön?

TOIMINNALLINEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986
Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325

Esimerkki täytetystä toiminnallisesta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmas- ta

1. Milloin ja miten selvitystä on tehty? Mitä asioita selvityksessä nousi esiin?

Havainnointia tehty syys- ja lokakuussa 2023 videoinnin avulla. Tarkennettu havainnointia kehuihin, kirjoihin ja leikkeihin lomakkeiden avulla marraskuussa 2023, kun selvityksessä nousi esiin, että näissä olisi kehitettäviä teemoja. Huomattiin, että kirjojen representaatio oli kapeaa, myönteistä kohtaamista voisi lisätä ja leikit voisivat olla monipuolisempia.

Kehitettävä teema	Tavoite	2. Kehittämistoimenpiteet	Aikataulu, vastuuhenkilö, milloin arvioidaan	3. Arvioinnin tulokset
Kehut ja myönteinen kohtaaminen	Jokainen lapsi saa päivittäin positiivista huomiota, kehut eivät ole sukupuolittuneita	Tehdään myönteisen kohtaamisen harjoitusta 2 x viikko. Jokaiselle lapselle positiivista huomiota päivittäin, seurataan vihkon avulla. Suunnitellaan paremmin iltapäivää, jossa paljon negatiivista huomiota.	Tammi-huhtikuu: Paju aikatauluttaa harjoitukset. Kirsi ottaa vihkon käyttöön, kaikki täyttävät sitä.	Lasten positiivinen kohtaaminen on juurtunut osaksi arkea hyvin. Iltapäivät sujuvat paremmin, seurataan vielä ja tarvittaessa kehitetään lisää syksyllä 2024.
Kirjojen representaatio	Kirjat antavat samaistumis- mahdollisuuksia monenlaisille lapsille	Etsitään kirjoja, joissa moninaisia perheitä, erivärisiä ihmisiä, vammaisia hahmoja, syrjivien normien rikkomista. Lainataan kirjastosta, hankitaan omaksi mahdollisuuksien mukaan.	Riikka & Venla vastuussa iltapäivistä. Joni kokoaa kirjalistaa. Arvioidaan toukokuussa.	Joni koonnut kattavat kirjallistan, joka jaettu koko taloon. Uudet hankinnat tehdään listasta ja kirjastoreissuilla lainataan vähintään 1 kirja listalta.
Leikki, leikkipaikat ja leikin ohjaaminen	Leikit muuttuvat monipuolisemmiksi Kielellistä tukea tarvitsevat lapset pääsevät enemmän mukaan suomea puhuvien lasten leikkeihin.	Muutetaan leikkipisteiden sijaintia ja sekoitetaan leluja. Tehdään leikin ja leikkikaverin arvontaa kerran viikossa. Panostetaan sukupuolisensitiiviseen ja monipuolisia ystävyyssuhteita tukevaan leikin ohjaukseen.	Tammi-huhtikuu: Riikka, lapsia osallistaen Kuisma Kaikki, Joni briiffaa ja seuraa koko kevään ajan Arvioidaan toukokuussa	Leikkipaikkoja järjestellään uudelleen taas ensi keväänä lasten kanssa, toimi hyvin ja lapset olivat innoissaan. Lasten leikit ja leikkikaverit monipuolistuneet hyvin, arvonta jää viikoittaiseen käyttöön. Leikin ohjausta tarpeen tarkastella ja kehittää vielä tulevana syksynä.

Tasa-arvoisesta varhaiskasvatuksesta löytyy materiaalia myös sivulta <https://www.tasa-arvoinevarhaiskasvatus.fi/>

Kohdat 1 ja 2 täytetään, kun toimipaikassa on tehty selvitys tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Kohta 3 täytetään, kun arviointi on ajankohtaista.

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma lomake

Yksikkö/ryhmä Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

1. Milloin ja selvitystä on tehty? Mitä asioita selvityksessä nousi esiin?

Tämä on suunnitelman ensimmäinen vaihe, jossa selvitetään toimipaikan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanne. Selvitykseen on hyvä varata reilusti aikaa. Käyttäkää hyväksenne erilaisia havainnointimenetelmiä kuten videointia, lomakkeita, sosiogrammeja sekä lapsia osallistavia menetelmiä.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Kehitettävä tema/teemat: Kehitettävät teemat valitaan toimipaikassa tehdyn selvityksen perusteella.

Mitä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä hetkiä arjesta löydettiin, jotka kaipaavat kehittämistä?

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Tavoite/ tavoitteet. Minkälaista arkea tavoitellaan?

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

2. Kehittämistoimenpiteet: Nimetkää konkreettisia toimenpiteitä, joilla lähdette tavoitetta kohti ja joita on helppo toteuttaa päivittäisessä toiminnassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Aikataulu, vastuuhenkilö, milloin arvioidaan. Suunnitelkaa aikataulu kehittämistoimenpiteille: **Miten kauan toteutate toimenpiteitä? Kuka niiden toteuttamisesta on vastuussa? Milloin arvioitte toimenpiteitä?**

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

3. Arvioinnin tulokset: Missä onnistuitte? Mikä tuntui vaikealta? Pitääkö vielä jatkaa työtä samojen aiheiden parissa? Juurtuiko joku toimenpide osaksi arkea? Käyttäkää arvioinnissa hyväksi havainnointia. **Miten lasten osallisuus voi toteutua havainnoinnissa?**

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

